

Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı'nın Uluslararası Örgüt Statüsü

International Organization Status of the International Criminal Police Organization

Buğra Sarı¹ 

Öz

Günümüzde başta Birleşmiş Milletler tarafından uluslararası örgüt olarak tanınmasına ve bu doğrultuda faaliyet göstermesine rağmen, INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsü ve uluslararası hukuk şahsiyeti literatürde tartışmalı bir konu olagelmıştır. Kimi yazarlar INTERPOL'ün formel bir uluslararası andlaşma marifetiyle kurulmamış olmasından yola çıkarak, örgütün uluslararası örgüt olamayacağını ve dolayısıyla uluslararası hukuk şahsı olarak kabul edilemeyeceğini öne sürmektedirler. Buradan hareketle, bu çalışma INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsünü sorgulamakta ve uluslararası örgüt olarak uluslararası hukuk şahsiyetine sahip olduğu yönünde tavır almaktadır. Bunu desteklemek amacıyla çalışma, INTERPOL'ün neden uluslararası örgüt statüsünde olduğunu uluslararası hukuki dayanaklarıyla ortaya koymaktadır. Nitekim INTERPOL'ün kurucu belgesi olan 1956 Anayasası yapılış süreci, muhtevası ve taraf devletlerin müteakip uygulamalarından yola çıkarak basit usulde düzenlenmiş bir andlaşma özelliği taşımaktadır. Örgüt aynı zamanda devletlerden ayrı iradesini gösteren organlara ya da kurumsal bir yapıya ve uluslararası hukuk şahsiyetine sahiptir.

Anahtar Kelimeler

INTERPOL, Uluslararası örgüt, Uluslararası hukuk şahsiyeti, Andlaşmalar Hukuku, Uluslararası Örgütler Hukuku

Abstract

The International Criminal Police Organization (INTERPOL) functions as an international organization, and is recognized in this regard by the United Nations. However, the status of INTERPOL as an international organization, and thereby its international legal personality has been a point of controversy in the literature. In this respect, some international lawyers argue that since INTERPOL was not established by a formal international treaty, it cannot be classified as an international organization with international legal personality. Problematising this argument, this study questions whether INTERPOL is an international organization. At the end of the discussion, the study reaches the conclusion, by demonstrating its relevant international legal bases, that INTERPOL is an international organization with international legal personality. Accordingly, the 1956 INTERPOL Constitution constitutes an international treaty in simplified form. Moreover, the Organization has autonomous organs with distinct will and international legal personality.

Keywords

INTERPOL, International organization, International legal personality, Law of Treaties, Law of International Organizations

1 Sorumlu Yazar: Buğra Sarı (Dr. Öğr. Üyesi), Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye. E-posta: bugrasari1988@gmail.com ORCID: 0000-0001-6428-1292

Atf: Sari, B. (2020). Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı'nın uluslararası örgüt statüsü. *SİYASAL: Journal of Political Sciences*, 29(1), 89–112. <http://doi.org/10.26650/siyasal.2020.29.1.0046>

Extended Summary

INTERPOL, consisting of 194 member countries, aims to ensure and promote international criminal police cooperation, and develop platforms in this regard in order to prevent and suppress crimes which do not constitute a political, military, religious or racial character from transcending national borders. To fulfill this aim bestowed upon the Organization by its constitution, INTERPOL has to have the capacity to act on international legal order such as concluding treaties, disposing of movable and immovable property and instituting legal proceedings. Such a necessity for INTERPOL inevitably requires having an international organization status with international legal personality. Otherwise, it would be impossible for INTERPOL to perform tasks and duties, or the actions it undertakes on international plane would be legally invalid.

Accordingly, INTERPOL sought to be recognized as an international organization in international legal order after its inception. In this respect, INTERPOL was first recognized as a non-governmental organization (NGO) by the United Nations Economic and Social Council in 1949. Then in 1971, it was given international organization status by the United Nations through a special arrangement. In addition, INTERPOL has been enjoying observer status in the United Nations General Assembly since 1996.

From this point, INTERPOL functions as an international organization, and is recognized in this regard by the United Nations. However, the status of INTERPOL as an international organization, and thereby its international legal personality has been a point of controversy in the literature. For instance, Schermers (1983, p. 148), pointing that INTERPOL was not established by a formal treaty, classifies INTERPOL as an NGO rather than an international organization. In addition, Gallas (1983, s. 187) asserts that since INTERPOL's members are criminal police authorities rather than states or governments, INTERPOL is not an international organization. Based on this reasoning, for Gallas, INTERPOL does not have an international legal personality. In line with Schermers and Gallas, Gless (2007) states that INTERPOL was not established on a formal international treaty and its members are composed of police authorities rather than governments.

Problematizing the controversy in the literature, this study questions whether INTERPOL is an international organization with international legal personality. At the end of discussion, the study reaches the conclusion, by demonstrating its relevant international legal bases, that INTERPOL is an international organization with international legal personality. In this respect, based on the jurisprudence of International Court of Justice and definition of the term 'international organization' given by the International Law Commission (ILC), there are three distinct criteria to differentiate between international organizations and other entities functioning in the international realm: (i) being established by an international treaty or other instrument governed by international law; (ii) having at least one organ with a will of its own; (iii) having international legal personality.

Questioning INTERPOL's status as an international organization by utilizing these criteria, INTERPOL fulfills all of the three. Regarding the first criterion, although INTERPOL was not established by a formal international treaty in terms of the features

enumerated in the *1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*, the 1956 Constitution of INTERPOL constitutes an international treaty in simplified form. Hence, INTERPOL was founded on an international treaty contrary to the argument raised by Schermers, Gallas and Gless.

Regarding the second criterion, INTERPOL has autonomous organs with distinct will. For instance, members of INTERPOL's Executive Committee "shall conduct themselves as representatives of the Organization and not as representatives of their respective countries" (*1956 Interpol Constitution Art. 22*). Similarly, the Secretary General and the staff shall not accept instructions from governments or any other authority outside INTERPOL. Hence, each member of the Organization shall "respect the exclusively international character of the Secretary General and the staff" (*1956 Interpol Constitution Art. 30*).

Lastly, regarding the third criterion, it is possible to infer INTERPOL's international legal personality through an inductive reasoning. Accordingly, it is assumed that if an organization does not have international legal personality, that organization does not have the capacity to perform legal acts such as concluding treaties with other persons of international law to fulfill the functions bestowed upon it by its definitive statute. In the case of INTERPOL, the Organization has to enter into a legal relationship with member states to ensure and promote worldwide international criminal police cooperation. To this end, INTERPOL concluded headquarters agreements with states.

Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı'nın Uluslararası Örgüt Statüsü

Uluslararası örgütler¹ modern anlamda ilk kez Napolyon Savaşları'nın ardından kurulan Viyana Uyumu Düzeni içerisinde ortaya çıkmışlardır. Bu dönemde ortaya çıkan ilk uluslararası örgütler, idari ve teknik birimler olarak dizayn edilmiş ve bu yüzden erken dönem uluslararası örgüt örnekleri genellikle nehir idaresi, telgraf, posta, demiryolu ve ölçü ve tartı gibi alanlarda birlikler şeklinde kurulmuşlardır.² Nitekim bu örgütler devletlerin tek başlarına gerçekleştiremedikleri amaç ve faaliyetleri devletlerarası işbirliği yoluyla gerçekleştirme işlevi görmekteydiler (Archer, 2001, s. 3-30; Klabbers, 2002, s. 16-23; Amerasinghe, 2005, s. 1-5; Çağiran, 2016, s. 28-66).

Ancak zaman içerisinde teknolojik gelişmeler ve küreselleşme olgusu paralelinde devletlerarası ilişkiler gelişerek girift hale gelmiş ve çok boyutlu bir şekle bürünmüştür. Bunun etkisiyle özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde uluslararası örgütler gerek sayılarının artması gerek faaliyet alanlarının genişlemesi ve çeşitlenmesiyle uluslararası sistem içerisinde devletlerin yanında vazgeçilmez unsurlardan olmuşlardır. Bahsi geçen dönemde uluslararası örgütlerin sayısı o denli artmıştır ki kimi yazarlar 20. yy.'ı "uluslararası örgüt kurma çağı" olarak adlandırmıştır (Claude, 1961, s. 43). Nitekim günümüzde uluslararası örgütler diplomatik, siyasi, askeri, iktisadi, bilimsel, teknolojik, kültürel vb. daha birçok alanda faaliyet göstermektedir. Böylece küresel ve bölgesel ölçekte uluslararası ortak çıkar ve amaçlar, uluslararası örgütler vasıtasıyla gerçekleşmekte ve bir bakıma uluslararası ilişkiler mümkün hale gelmektedir. Uluslararası örgütlerin, uluslararası kamu yararına sağladıkları bu faydalar başta Uluslararası Adalet Divanı (UAD) olmak üzere birçok uluslararası hukuki platform tarafından teyit edilmektedir ("Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict", 1996, §19).

Ortaya çıkan işlevleri paralelinde uluslararası örgütler uluslararası hukuk düzeni içerisinde de yerlerini almışlardır. Nitekim uluslararası örgütler kuruluşları itibariyle uluslararası alanda belirli işlev ya da işlevleri yerine getirmek amacıyla devletlerarası anlaşma yoluyla ortaya çıkan birimlerdir. Dolayısıyla kendilerine yüklenen işlevleri yerine getirmek için bu birimlerin uluslararası alanda devletlerden ayrı bir iradeye sahip biçimde işlem yapmaları gereği hâsıl olmuştur. Bu ihtiyaca binaen uluslararası örgütler devletlerden ayrı iradeye sahip organlara ve uluslararası hukuk şahsiyetine sahip birimler haline gelmişlerdir. Böylece uluslararası örgütler anlaşmayla kurulmaları, devletlerden ayrı iradeye sahip organlara sahip olmaları ve uluslararası hukuk şahsiyetleriyle uluslararası alanda faaliyet gösteren hükümet dışı örgütler (HDÖ), anlaşma organları ve çok uluslu şirketler gibi yapılardan ayrılmışlardır. Bu noktada özellikle uluslararası hukuk şahsiyeti önem arz etmektedir. Zira bu sayede uluslararası örgütler uluslararası

1 Çalışma içerisinde uluslararası örgüt kavramı salt uluslararası hukuk doğrultusunda ele alınmaktadır. Dolayısıyla uluslararası örgüt terimiyle devletler dışında uluslararası alanda faaliyet gösteren birimler arasında yalnızca, uluslararası anlaşmayla kurulmuş, münhasır iradeye sahip organları olan ve uluslararası hukuki şahsiyeti olan kuruluşlar kastedilmektedir

2 İlk kurulan uluslararası örgütler arasında sayılabilecek olanlar şunlardır: Ren Nehri Komisyonu (1815 Viyana Kongresi ve 1831 Mainz Sözleşmesi), Tuna Komisyonu (1856 Paris Kongresi), Uluslararası Telgraf Birliği (1865 Paris Sözleşmesi), Genel Posta Birliği (1874 Bern Sözleşmesi), Uluslararası Tartı ve Ölçü Bürosu (1875 Paris Sözleşmesi), Sınai Mülkiyetin Korunması Birliği (1883 Paris Sözleşmesi), Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunması Birliği (1886 Bern Sözleşmesi), Uluslararası Demiryolu Taşımacılığı Birliği (1890 Bern Sözleşmesi).

hukuk düzeni içerisinde şahıs³ haline gelmektedir. Aynı zamanda bu şahsiyet sayesinde uluslararası örgütler, uluslararası hukuk düzeninin asli şahısları olan devletlerin tekeline kıvrarak bu düzen içerisinde hukuki işlem yapma ehliyetli bir nevi bağımsız varlıklar gibi hareket edebilmektedir.

Buradan hareketle, uluslararası örgütleri ortaya çıkaran üç asli unsur vardır: 'kurucu andlaşma', 'devletlerden ayrı iradeye sahip kurumsal yapı' ve 'uluslararası hukuk şahsiyeti'. Başka bir ifadeyle, uluslararası alanda faaliyet gösteren bir birimin uluslararası örgüt statüsüne sahip olması için sayılan üç unsuru birlikte taşıması gerekmektedir. Eldeki bu çalışma bu üç unsur temelinde INTERPOL'ün uluslararası örgüt olma statüsünü irdelemektedir. Zira günümüzde bir uluslararası örgüt olarak faaliyet göstermekte olmasına ve başta Birleşmiş Milletler (BM) tarafından uluslararası örgüt olarak tanınmasına rağmen, INTERPOL'ün bir uluslararası örgüt olarak uluslararası hukuk şahsiyeti literatürde tartışmalı bir konu olagelmıştır. Buna göre kısaca, kimi yazarlar INTERPOL'ün formel bir uluslararası andlaşma marifetiyle kurulmamış olmasından yola çıkarak örgütün uluslararası örgüt olamayacağını ve dolayısıyla uluslararası hukuk şahsı olarak kabul edilemeyeceğini öne sürmektedirler.⁴

Örgütün uluslararası örgüt olma statüsü üzerindeki tartışma minvalinde bu çalışma INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsünü sorgulamakta ve uluslararası örgüt olarak uluslararası hukuk şahsiyetine sahip olduğu yönünde tavır almaktadır. Bunu desteklemek amacıyla çalışma INTERPOL'ün neden uluslararası örgüt statüsünde olduğunu uluslararası hukuki dayanaklarıyla ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsüyle ilgili yapılacak uluslararası hukuki analiz için bir temel oluşturması amacıyla uluslararası hukuk düzeninde uluslararası örgütlerin yerini tartışmaktadır. Bu bölümde öncelikle uluslararası hukuk düzeni içerisinde uluslararası örgütlerin diğer uluslararası birimlerden ayırt edilmelerini sağlayan temel özellik olan uluslararası hukuk şahsiyetlerinin ne olduğu tartışılmakta, daha sonra da uluslararası örgütlerin asli unsurları belirlenmektedir. Ardından ikinci bölümde INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsüne erişim evreleri özetlenmekte ve literatürde örgütün bu statüye sahip olduğuna karşı çıkan görüşler taranmaktadır. Son bölümde ise INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsü uluslararası örgütlerin asli unsurlarından hareketle değerlendirilmektedir. Sonuç olarak INTERPOL'ün kaçınılmaz olarak, uluslararası hukuk düzeni içerisinde bir uluslararası örgüt olduğu tespitinde bulunmaktadır. Bu tespitte bulunulurken INTERPOL'ün uluslararası hukuk şahsiyetinin ve dolayısıyla uluslararası örgüt olmasının ne gibi hukuki sonuçlar doğurduğu sorusu da yanıtlanmaktadır. Neticede yapılan hukuki analiz neticesinde eldeki bu çalışma, özelde INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsüyle ilgili tartışmaları içeren literatüre ve genelde uluslararası örgütler hukuku literatürüne katkıda bulunmaktadır.

Uluslararası Hukuk Düzeninde Uluslararası Örgütler

Uluslararası örgütler günümüzde uluslararası düzenin önemli birer parçaları haline gelmiş durumdadır. Sayıları ve önemleri giderek artan uluslararası örgütler, uluslararası

3 Bir hukuk sisteminde şahıs olmak hak ve borç sahipliği kapasitesi tanınan varlık anlamına gelmektedir (*Türk Hukuk Lügatı*, 1991, s. 307). Dolayısıyla uluslararası hukuk şahsiyeti olmadan uluslararası örgütlerin uluslararası düzen içerisinde hukuki sonuçlar doğuracak işlemler yapabilmesi mümkün değildir.

4 Bu görüşler çalışmanın ilerleyen bölümlerinde detaylandırılacaktır.

ilişkilerin birçok hatta belki de her alanında faaliyet göstermektedirler. Hal böyleyken bu yapıların uluslararası hukuk düzeni içerisindeki yerini anlamak ve anlamlandırmak amacıyla mefhumu tanımlama çabaları içerisine girilmiştir. Zira uluslararası hukuk düzeni açısından uluslararası alanda hareket eden bu yapıların ne olduklarının ortaya konması ve diğer uluslararası birimlerden (örneğin devletler ve HDÖ'ler) nasıl ayırt edilebilecekleri bir gereklilik haline gelmiştir. Bu gerekliliğin temelinde uluslararası örgütlerin diğer birimlerden farklı olarak, uluslararası hukuk düzeni içerisinde tıpkı devletler gibi hukuki sonuçlar doğuran işlemler yapma ihtiyacı yatmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması ise uluslararası örgütlerin uluslararası hukuk şahsiyeti sahibi olmasıyla mümkün hale gelebilmiştir. Nitekim uluslararası örgütler devletlerin kendilerine yükledikleri işlevleri yerine getirmek için hukuki manada hak sahibi olmak ve yükümlülük üstlenmek, yani işlem yapma ehliyetine sahip olmak durumundadır. Dolayısıyla uluslararası hukuk şahsiyeti olmadan uluslararası örgütlerin uluslararası hukuk düzeni içerisinde faaliyetlerde bulunması mümkün değildir. Aksi halde uluslararası örgütler, ortaya çıkış nedenleri olan devletlerin tek başlarına gerçekleştiremedikleri amaç ve faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ihtiyacını karşılayamayacaktır. Bu husus BM'nin uluslararası hukuk şahsiyeti meselesiyle ilgili UAD'ın vermiş olduğu "BM Hizmetinde Uğranılan Zararların Tazmini Meselesi" başlıklı istişari mütalaada teyit edilmektedir ("Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations", 1949, s. 179).

Tarihi boyunca uluslararası hukukun gelişimi uluslararası yaşamın gereksinimlerinden etkilenmiştir ve devletlerin giderek artan müşterek faaliyetleri uluslararası düzlemde devlet olmayan varlıklara hareket alanı açmıştır. Bu gelişim Haziran 1945'te amaçları ve ilkeleri Birleşmiş Milletler Anayasası'nda açıkça belirtilmiş olan bir uluslararası örgütün kurulmasıyla doruğa ulaşmıştır. Fakat bu hedeflere ulaşmak için uluslararası şahsiyet yüklenmesi zaruridir.

...

Divan'ın görüşüne göre, BM'nin yerine getirmesi beklenen işlevler ve sahip olduğu haklar geniş ölçüde uluslararası şahsiyete ve uluslararası düzlemde hareket etme ehliyetine sahip olması halinde ancak bir anlam kazanmaktadır. BM hâlihazırda en gelişmiş uluslararası örgüt konumundadır ve örgüt uluslararası şahsiyetten mahrum olduğu takdirde kurucularının niyetlerini yerine getiremeyecektir. Kabul etmek gerekir ki, BM üyeleri örgüte görev ve sorumluluklarla birlikte belirli işlevler yüklerken, örgütü bu işlevleri etkili bir şekilde yerine getirmesini sağlayacak gerekli yetkilerle de donatmışlardır.

Dolayısıyla, Divan BM'nin uluslararası şahıs olduğu sonucuna varmaktadır...

Uluslararası hukuk şahsiyetinin uluslararası örgütler açısından bir diğer sonucu, örgütlerin kendilerini ortaya çıkartan devletlerden ayrı iradesi olan bağımsız birimler haline gelmesidir. Ancak not etmek gerekir ki, uluslararası örgütlerin hukuk düzeni içerisinde devletlerden ayrı iradeye sahip olarak az veya çok bağımsız hareket etme kabiliyetine haiz olmaları, bu yapıların devlet yetkilerine sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Devletler egemen birimler olarak uluslararası hukuk düzeninin asli şahıslarıdır. Uluslararası örgütler ise kendilerine yüklenen amaç ya da amaçları yerine getirmek için oluşturulmuş akdi birimlerdir. Dolayısıyla uluslararası örgütlerin hukuk şahsiyetleri, kuruluş amaç ya da amaçları paralelinde işlevsel bir şahsiyettir (Pazarıcı, 2017, s. 129). Uluslararası örgütlerin işlevsel hukuk şahsiyetleri UAD tarafından BM özelinde açıkça ortaya konmaktadır. Buna göre UAD, BM'nin uluslararası hukuk

şahsiyeti olduğunu söylerken örgütün bir devlet olmadığı üzerinde hassasiyetle durmuş ve örgütün sahip olduğu şahsiyet ve dolayısıyla hak ve yükümlülüklerinin de devletinkilerle aynı olmadığını vurgulamıştır. Aksi takdirde Divan, uluslararası örgütlere süper-devlet benzeri bir statünün verilmiş olacağını belirtmiştir. Buradan hareketle UAD'a göre devlet, uluslararası hukukun öngördüğü uluslararası hak ve yükümlülüklerin tamamına haizken, BM gibi birimlerin sahip olduğu uluslararası hak ve yükümlülükler kurucu belgelerinde belirtilen ya da ima edilen ve uygulamada ortaya çıkan amaç ve işlevleri ölçüsünde belirlenmektedir (“Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations”, 1949, s. 179). Benzer biçimde yargıç André Gros, “Dünya Sağlık Örgütü ile Mısır Arasındaki 25 Mart 1951 tarihli Andlaşmanın Yorumu” başlıklı istişari mütalaa çerçevesinde vermiş olduğu görüşünde, uluslararası örgütlerin hukuk şahsiyetlerinin sonuçlarıyla ilgili önemli tespitlerde bulunmuştur. Buna göre uluslararası örgütler, kurucu belgelerinde belirlenen işlevleri yerine getirmeye yetecek kadar yetkilendirilmiştir. Yani uluslararası örgütler sadece kendilerini kuran devletlerin verdiği oranda ve alanda hak sahibi olma ve yükümlülük üstlenme ehliyetine sahiptir. Nitekim sahip oldukları ehliyet bir nevi atfedilmiş (*attributed*) ehliyettir. Bu yüzden bu ehliyetin ötesindeki ya da örgütlerin kendilerine yüklenen amaca hizmet eden yetkilerin dışındaki tüm uygulamalar yetki aşımıdır (“Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt”, 1980, s. 103). Bu doğrultuda uluslararası örgütlerin yetkileri oranında genel itibariyle sahip oldukları birtakım hak ve yükümlülükler şunlardır: andlaşma yapma ehliyeti, diplomatik ilişkiler kurma ehliyeti, hak arama ehliyeti ve uluslararası sorumluluk (Bowett, 1982, s. 341; Çağırın, 2016, s. 245-261).

Sahip oldukları uluslararası hukuk şahsiyeti ve bunun sonucunda edindikleri hak sahibi olma ve yükümlülük üstlenme ehliyetleri esas itibariyle uluslararası örgütlerin uluslararası hukuk düzeni içerisinde, diğer uluslararası birimlerden ayırt edilmelerini sağlayan temel özellikleridir. Bu noktadan hareketle, Sands ve Klein (2009, s. 473) hukuki şahsiyetin uluslararası örgütlerin uluslararası alanda aktör olması açısından en temel kurucu unsur olduğunu belirtmektedir. Çağırın (2016, s. 231) ise bunu “devletler için egemenlik ne anlam taşıyorsa, uluslararası örgütler için de şahsiyet aynı öneme sahiptir” şeklinde ifade etmektedir. Bu özellik temelinde uluslararası örgüt mefhumunu ilk tanımlama teşebbüsleri, BM'nin kendisine sunulan uluslararası uyuşmazlıkları uluslararası hukuka uygun olarak çözüme kavuşturmakla görevli organı UAD (*UAD Statüsü* 38. madde 1. paragraf) ve BM Genel Kurulu tarafından 1947 yılında uluslararası hukukun yorumlanması, geliştirilmesi ve kodifiye edilmesi amacıyla kurulmuş olan Uluslararası Hukuk Komisyonu (UHK)'ndan (*UHK Statüsü* 1. madde 1. paragraf) gelmiştir.

Buradan hareketle UAD, bir BM görevlisinin Filistin'de öldürülmesi üzerine ortaya çıkan hukuki uyuşmazlıklardan doğan soruları yanıtlamak için 1949 yılında verdiği “BM Hizmetinde Uğranılan Zararların Tazmini” başlıklı istişari mütalaaasında doğrudan bir tanım vermese de uluslararası örgütlerin ayırt edici özelliklerini ortaya koymuştur. Buna göre Divan, BM özelinde uluslararası örgütlerin işlev ve fonksiyonları ölçüsünde uluslararası şahsiyet sahibi birimler olarak, devletler ve HDÖlerden ayrıldığı tespitini yapmıştır (“Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations”, 1949, s. 179). UAD'ın istişari mütalaaasının ardından UHK'de uluslararası örgüt mefhumunu ele almıştır. Zira uluslararası örgütler zaman içerisinde uluslararası andlaşmaların yapılması

ve uygulanması sürecinde aktif rol oynamaya hatta andlaşmalara taraf olmaya başlamıştır. Yapılan inceleme sonucunda UHK raportörü Fitzmaurice (1956) şu tanımlı getirmiştir: “Uluslararası örgüt terimi, andlaşma ile kurulan, bir anayasası ve ortak organları olan, üye devletlerinden ayrı bir şahsiyeti bulunan ve andlaşma yapma ehliyetine sahip uluslararası hukuk süjesi olan devletler birliğı anlamına gelmektedir” (*Yearbook of the International Law Commission, Vol. II, 1956, s. 108*).

Diğer taraftan, uluslararası örgütlerin uluslararası hukuk düzeni içerisinde faaliyetlerinin giderek genişlemesiyle birlikte, uluslararası örgütler günümüzde başka uluslararası örgütlerin kuruluşlarında taraf ya da örgüte üye olabilmektedir. Bu yüzden UHK 2003 yılında uluslararası örgüt tanımlamasını, 1956’daki tanımlamasına büyük oranda sadık kalarak şöyle revize etmiştir: “Uluslararası örgüt terimi, andlaşmayla veya uluslararası hukukun düzenlediğı başka bir belgeyle kurulan ve üyelerinden ayrı kendi hukuki şahsiyetine sahip olan kuruluş anlamına gelmektedir. Uluslararası örgütlerin üyeleri arasında devletlere ilaveten devletler dışında diğer birimler de bulunabilir” (*Yearbook of the International Law Commission, Vol. I, 2003, s. 87*).

Doktrinde de genel olarak kabul gören UHK’nin tanımlı esas alındığında uluslararası örgütlerin içerisinde barındırdığı üç asli unsur öne çıkmaktadır. Bunlar uluslararası bir andlaşmayla (veyahut uluslararası hukukun düzenlediğı bir belgeyle) kurulmaları, devletlerden ayrı iradelerini gösteren organlara (kurumsal yapı) sahip olmaları ve uluslararası hukuk düzeni içerisinde yer almaları yani uluslararası hukuk şahsı olmalarıdır (benzer görüşler için bkz. Klabbars, 2001: s. 7-13; Schermers ve Blokker, 2011, §29-47).⁵ Uluslararası alanda faaliyet gösteren bir birimin uluslararası örgüt olarak adlandırılabilmesi için bu üç unsuru asgari olarak taşıması gerekmektedir. Eldeki çalışma INTERPOL’ün uluslararası örgüt olma statüsünü reddeden görüşlere cevaben INTERPOL’ü bu üç unsur temelinde değerlendirecektir.

INTERPOL’ün Uluslararası Örgüt Statüsüne Erişim Evreleri

INTERPOL’ü ortaya çıkaran düşüncenin temeli 1914 yılında Monako’da 24 farklı devletten polis ve yargı mensuplarının katılımıyla düzenlenen I. Uluslararası Kriminal Polis Kongresi’nde atılmıştır.⁶ Kongrede günümüzde hâlihazırda INTERPOL’ün temel işlevleri arasında yer alan suçların önlenmesi, suçluların izlenmesi ve iadesi prosedürleri ve bunların yanında ortak kullanıma açık merkezi bir kriminal kayıt sistemi kurulması gibi konular tartışılmıştır. Bunlar için atılması gereken adımlar da kongre temennileri bildirgesi içerisinde 12 madde halinde ifade edilmiştir (“12 wishes: then and now”).

İlk kongrenin ardından II. Uluslararası Kriminal Polis Kongresi, I. Dünya Savaşı sonrasında Viyana polis şefi Johannes Schober’in girişimleriyle 1923 yılında toplanabilmiştir. Kongreye dünyanın dört bir köşesinden temsilciler katılmıştır. Bu

⁵ Çağırın (2016: 7-13) yukarıda bahsi geçen üç temel unsura işlevsel olma ve devletlerarası işbirliğini sağlama olarak iki unsur daha eklemektedir. Öte yandan doktrinde kendisini farklı konumlandıran uluslararası hukukçular da mevcuttur. Örneğin Seyersted (2008, s. 46-52) uluslararası anlaşmayla kurulmuş olma unsurunu uluslararası örgütlerin asli unsuru arasında kabul etmemektedir.

⁶ Interpol’ün resmi internet sitesinde örgüt düşüncesinin ortaya çıkış tarihi 1914 olarak verildiğı için I. Uluslararası Kriminal Polis Kongresi başlangıç olarak alınmıştır. Esasen uluslararası alanda suçla mücadele konusunda polis teşkilatları arasında işbirliğı ve bilgi paylaşımı düşüncesini 1898 yılında anarşizme karşı bir gündemle Roma’da toplanan Uluslararası Anti-Anarşist Konferansı’na kadar götürmek mümkündür (bkz. Jensen, 1981, s. 323-347; Liang, 1992, s. 163-166; Deflem, 2005, s. 795-796).

katılımcılardan bir kısmı hükümetlerini temsil eden resmi delegeler iken, bir kısmı da özel kişiler olarak kongrede gözlemci statüsünde bulunmuştur. Kongrede artmakta olan uluslararası suçlarla mücadele kapsamında uluslararası polis işbirliği imkânları görüşülmüş ve bu minvalde birtakım kararlar alınmıştır. Bu kararlardan en önemlisi uluslararası suçlarla mücadele noktasında polis teşkilatları arasında uluslararası işbirliğini artırmak amacıyla Uluslararası Kriminal Polis Komisyonu (ICPC)'nin kurulmasıdır (Deflem, 2002, s. 126-127).

Eldeki bu çalışmayı ilgilendiren husus minvalinde, ICPC'nin kuruluşu diplomatik bir işlem olmaktan ziyade polis teşkilatları arasında bir işbirliği girişimidir. Nitekim ICPC'nin kuruluş kararını içeren metin bir uluslararası andlaşma değildir. Zira karar alınırken herhangi bir formaliteye uyulmamış ya da alınan kararın ardından hükümetler arası bir onay prosedürü uygulanmamıştır. Veyahut kararın hazırlanma ve alınma aşamasında devletlerin andlaşmayla bağlanma yönünde rızasını gösteren bir unsur mevcut değildir. Başka bir deyişle alınan karar, içeriğinde karara hukuki bir özellik yükleyecek ve dolayısıyla devletlere hukuki yükümlülükler doğurabilecek formel ya da enformel unsurlar barındırmamaktadır.⁷ Aynı doğrultuda, ICPC'nin toplantı ve aktiviteleri hükümetlerin gözetiminde resmi diplomatik karakterden ziyade polis teşkilatları arasında otonom işbirliği araçları olmuştur. Bu yüzden ICPC uluslararası hukuki bir statüye sahip olmadan Viyana polis teşkilatı çatısı altında faaliyetlerini yürütmüştür.

Viyana polis teşkilatı çatısı altında faaliyet göstermesi ICPC'nin faaliyetleri açısından bilinçli bir seçimdir. Öncelikle Viyana coğrafi açıdan ICPC'ye üye devletlerin merkezinde yer almaktadır. Bunun yanında, Avusturya hükümetinin ICPC'ye mekân ve finansal destek sağlamayı kabul etmesi Viyana'nın merkez seçilmesinde etkili olmuştur. Bunlardan daha da önemlisi, Viyana polis teşkilatı o dönemde dünyadaki polis teşkilatları içerisinde en gelişmiş teknik imkânlarla ve uluslararası suçlu kayıt sistemlerine sahiptir (Fooner, 1989, s. 48; Liang, 1992, s. 18-34; Deflem, 2000, s. 756-757; Deflem 2005, s. 797). Viyana polis teşkilatının sağladığı bu imkânlar ve sistemler marifetiyle ICPC, ulusal polis teşkilatları arasında bilgi alışverişi ve suçlu iadesi gibi işbirliği alanlarına yönelik kriptolu telgraf ve radyo iletişimine dayalı bir polis haberleşme ağı oluşturmuş ve bu ağ süreli yayınlar ve düzenli toplantılarla desteklenmiştir (Deflem, 2000, s. 755; Deflem, 2005, s. 797).⁸

Öte yandan, 1938 yılında Viyana'nın Almanya tarafından işgal edilmesiyle birlikte ICPC'nin kontrolü Nazi polis teşkilatına geçmiştir. Komisyon'un faaliyet ve yetkilerini manipüle eden Nazi rejimi 1941 yılında ICPC'nin merkezini Berlin'e taşımıştır. II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar süren bu dönemde ICPC Nazilerin emelleri paralelinde politize olmuştur. Böylece ICPC, kuruluş amacı olan uluslararası polis işbirliği amacından saparak savaş dönemi mücadelenin aparatı haline gelmiştir (Fooner, 1989, s. 49-50). Savaşın sona ermesinin ardından 1946 yılında ICPC, İsveç, Belçika, Fransa,

7 Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bu unsurlar Uluslararası Andlaşmalar Hukuku çerçevesinde değinilecektir. Öte yandan, Kongre'de Uluslararası Kriminal Polis Komisyonu'nun kuruluşuyla ilgili alınan karar şöyledir: "Uluslararası suçlarla mücadelenin uygar devletlerin polis teşkilatları arasında işbirliği olmadan başarıya ulaşamayacağı gerçeği göz önüne alınarak Viyana'da toplanan Uluslararası Polis Kongresi, derhal yürürlüğe girecek şekilde Uluslararası Kriminal Polis Komisyonu'nun kurulmasına karar vermiştir" (bkz. Marabuto, 1951).

8 ICPC 1923-1938 yılları arasında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde 14 uluslararası toplantı düzenlemiştir. Ayrıca ICPC'nin aylık süreli yayınının adı *Internationale Öffentliche Sicherheit* [Uluslararası Kamu Güvenliği]'tir.

İsviçre ve İngiltere polis teşkilatlarından üst düzey polis şeflerinin çabalarıyla tekrar eski işlevine kavuşturulmuştur. Bununla birlikte, örgütün merkezi Paris'e taşınmıştır. Yeniden işlerlik kazandırılan ICPC savaş sonrası dönemde de tıpkı savaş öncesi dönemdeki gibi uluslararası hukuki şahsiyete sahip olmayan bir şekilde faaliyetlerini polis teşkilatları arasında teknik işbirliği paralelinde sürdürmüştür. Yani başka bir deyişle 1946 yılında da tıpkı 1923 yılında olduğu gibi ICPC'nin yeniden kuruluşu herhangi bir uluslararası anlaşma ve uluslararası hukuki bir işleme dayanmamaktadır (Fooner, 1989, s. 51).

1946 yılında tekrar kurulmasıyla birlikte ICPC'ye üye devlet sayısı hızla yükselmiştir. Örneğin 1946'da Komisyon'a 19 devlet üyeyken, 1955 yılında bu rakam 55'e çıkmıştır. Üye devlet sayısının artması ICPC'nin iç işleyişini ve uluslararası faaliyetlerinin idaresini karmaşık bir hale getirerek zorlaştırmıştır. Ortaya çıkan zorluklarla başa çıkılması amacıyla ICPC Genel Kurulu 1956 yılında yeni bir anayasa kabul etmiştir. Yeni Anayasa'yla ICPC adı da Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (INTERPOL) olarak değiştirilmiştir. INTERPOL günümüzde 194 üye devletle dünyanın en büyük uluslararası polis örgütünü teşkil etmektedir. INTERPOL'ün amaçlarına bakıldığında Örgüt Anayasası'nın 2. maddesi INTERPOL'e iki temel amaç yüklemektedir:

- (1) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ruhuna uygun biçimde ve farklı ülkelerdeki yasal sınırlar içerisinde tüm kriminal polis birimleri arasında karşılıklı olarak mümkün olan en geniş düzeyde yardımlaşmayı teşvik ve temin etmek;
- (2) Adi suçların önlenmesi ve bastırılmasına etkili biçimde katkıda bulunacak kuruluşlar tesis etmek ve bunları geliştirmek (1956 INTERPOL Anayasası).⁹

Amaçları paralelinde INTERPOL uluslararası alanda statü arayışına da girmiştir. Esasen bu arayış INTERPOL'ün kuruluşundan önce başlamış ve bu doğrultuda ICPC, 1947 yılında Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) nezdinde HDÖ olarak tanınmak için başvuruda bulunmuştur. Buna mukabil önce ICPC'nin HDÖ statüsü tanınmış, ardından 1949 yılında ICPC'ye ECOSOC nezdinde danışmanlık statüsü verilmiştir. Böylece ICPC uyuşturucu maddelerin kontrolü ve ticaretinin engellenmesi ve bunun yanında insan haklarıyla ilgili meselelerde BM komisyonlarının çalışmalarına katılma yetkisi kazanmıştır (Fooner, 1989, s. 51; Sheptycki, 2004, s. 119). Ancak nihayetinde INTERPOL'ün HDÖ olarak tanınması kendi içerisinde ilginç bir durumu ortaya koymuştur. Nitekim INTERPOL, uluslararası alanda faaliyet gösteren diğer HDÖlerin aksine özel şahısların üyeliğinden ziyade devlet yetkilerine sahip olan polis otoritelerinden oluşmaktadır. Buradan hareketle, INTERPOL ile BM arasında 1971 yılında özel bir düzenleme yapılarak örgüte BM nezdinde uluslararası örgüt statüsü verilmiştir (UN ECOSOC Resolution 1971/1579(L), 1971). 1996 yılında ise INTERPOL, BM Genel Kurulu'nda genellikle üye olmayan devletlere ve BM uzmanlık kuruluşları dışındaki uluslararası örgütlere verilen gözlemci statüsünü elde etmiştir (UN General Assembly Resolution A/RES/51/1, 1996).

9 Bahse konu maddenin 1. paragrafında kullanılan "ülke" terimi metnin İngilizce dilinde kaleme alınmış orijinalindeki "country" terimine karşılık kullanılmaktadır. Uluslararası hukukta devlet ve ülke (*state* ve *country*) terimleri arasında anlam farkından hareketle INTERPOL üyeleri bu maddenin muhtevasında ülke terimini, 1950'li yıllarda bağımsızlığına henüz kavuşmamış sömürge topraklarının da INTERPOL'e üye olabilmesi için bilinçli bir şekilde kullanmıştır (bkz. *ICPC General Assembly*, 1955, s. 306). Bunun yanı sıra INTERPOL Anayasasında devlet terimi de kullanılmaktadır (bkz. *1956 INTERPOL Anayasası* Ek-1). Aynı zamanda, INTERPOL ve Fransa arasında 1982 yılında imzalanan *INTERPOL'ün Fransa'daki Karargâhına Dair Sözleşme* de INTERPOL üyelerini devlet terimi vasıtasıyla tanımlamaktadır (*INTERPOL'ün Fransa'daki Karargâhına Dair Sözleşme* 14. madde 1(a). paragraf, 21. madde 2.paragraf).

INTERPOL hâlihazırda başta BM olmak üzere birçok uluslararası örgüt ve devlet tarafından uluslararası örgüt olarak tanınmaktadır.¹⁰ Ancak INTERPOL'ün doktrinel minvalde uluslararası örgüt statüsü halen tartışmalı bir konumdur. Nitekim doktrinde kimi görüşler INTERPOL'ün uluslararası örgüt sayılamayacağını öne sürmektedir. Örneğin Schermers, uluslararası örgütlerin uluslararası andlaşma yoluyla kurulabileceğinden hareketle INTERPOL'ü kuran belgenin 1956 yılında Örgüt Genel Kurulu'nda kabul edilen bir karardan ibaret olarak bir uluslararası andlaşma olmadığını ve bu yüzden INTERPOL'ün uluslararası örgüt olamayacağını söylemektedir. Dolayısıyla Schermers'e göre INTERPOL'ün statüsü uluslararası bir HDÖ'dür (Schermers, 1983, s. 148). Diğer taraftan Gallas, INTERPOL Anayasasının 4. maddesine atıf yaparak INTERPOL'ün temel itibariyle polis teşkilatlarının bir araya gelmesiyle oluştuğunu ve hâliyle üyelerinin devletler ya da hükümetler olamayacağını belirtmektedir. Bu yüzden Gallas'a göre INTERPOL bir uluslararası örgüt değildir ve INTERPOL'ün esasında uluslararası hukuki bir şahsiyeti de yoktur (Gallas, 1983, s. 187). Benzer bir düşünce yine Schermers (1991) tarafından öne sürülmektedir. Buna göre INTERPOL hükümetler arası işlevler yerine getiriyor olsa da özel şahsiyetler tarafından kurulmuş olduğu için HDÖ statüsünde değerlendirilmesi gerekmektedir (Schermers, 1991, s. 67-68). Gless de hem kurucu andlaşmasının olmamasından hem de üyelerinin hükümetlerden ziyade polis teşkilatları olmasından hareketle INTERPOL'ün teamül olarak uluslararası örgüt olarak muamele görse de esasen statüsünün net olmadığını belirtmektedir (Gless, 2007).

Buradan hareketle, kurucu andlaşması olmadığı ve üyelerinin devletlerden ziyade polis teşkilatlarından oluştuğu argümanları temelinde doktrinde INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsü ve dolayısıyla uluslararası hukuk şahsiyeti kabul görmemektedir. İlk bakışta böyle bir yorum kabul edilebilir olsa da INTERPOL'ün kurucu belgesi olan 1956 Anayasası detaylı bir biçimde incelendiğinde yukarıdaki görüşlere katılmak mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak, detaylı bir uluslararası hukuki analiz çerçevesinde INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsünü kanıtlamak mümkündür. Zira bir uluslararası örgütü ortaya çıkartan asli unsurlardan yola çıkarak incelenen kuruluşta bu unsurların varlığından hareketle bu kuruluşun uluslararası örgüt olduğu tespiti yapılabilmektedir.

Uluslararası Örgütlerin Asli Unsurları ve INTERPOL'ün Uluslararası Örgüt Statüsü

Uluslararası Andlaşmayla Kurulma (Kurucu Andlaşma)

Uluslararası örgütlerin anlaşmayla kurulmaları öncelikle uluslararası örgütlerin hükümetler arası özellikleri gereği sahip olduğu bir özelliktir. Zira uluslararası örgütler devletlerin tek başlarına gerçekleştiremedikleri amaç ve faaliyetleri devletlerarası işbirliği yoluyla gerçekleştirme işlevi görmektedirler. Andlaşma ilke olarak devletlerin¹¹ bu

¹⁰ INTERPOL, BM ve ilgili uzmanlık kuruluşları, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği, Uluslararası Ceza Mahkemesi, Afrika Birliği, Amerikan Devletleri Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından uluslararası örgüt olarak tanınmaktadır.

¹¹ Andlaşmalar ilke olarak devletlerarası bir irade uyuşmasını temsil etmektedirler. Nitekim bu yüzden 1969 *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* 2. madde 1(a) paragrafında kendisini devletlerarasında yapılan irade uyuşması beyanlarıyla sınırlamıştır. Ancak zaman içerisinde devletlerin dışında diğer aktörlerin ve genel bir biçimde uluslararası örgütlerin uluslararası hukuk düzeninde yer almaya başlaması üzerine 1986 *Viyana Devletler ve Uluslararası Örgütler veya Uluslararası Örgütler Arasında Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* 2. madde 1(a) paragrafı devletlerarasında yapılan irade uyuşması beyanlarının yanında

işbirliğine yönelik irade uyuşması beyanlarını simgelemektedir.

Andlaşma uluslararası örgütlerin devletlerarası işbirliği mekanizmaları olmasını simgelemesinin yanında, uluslararası örgütleri uluslararası alanda faaliyet gösteren diğer birimlerden ayıran temel unsurdur. HDÖ'ler faaliyetlerini ve yapılarını ulusal hukuk sistemlerine göre düzenlerken, uluslararası örgütler uluslararası hukuki bir işlem vasıtasıyla kurularak varlıklarını uluslararası hukuka tâbi biçimde sürdürmektedirler. Bu doğrultuda, uluslararası örgütlerin anlaşmayla kurulmaları ECOSOC tarafından uluslararası alanda faaliyet gösteren bir birimin uluslararası örgüt statüsüne sahip olması için temel kıstas olarak kabul edilmektedir.¹² Diğer taraftan uluslararası anlaşmayla kurulmamış uluslararası örgütler de bulunmaktadır. Bu örgütler UHK'nin 2003 yılında vermiş olduğu uluslararası örgüt tanımında da belirtildiği üzere uluslararası hukukun düzenlediği başka bir belgeyle kurulmuşlardır. Uluslararası hukukun düzenlediği başka bir belgeden kasıt temel olarak BM Genel Kurulu ya da devletlerarası konferans kararlardır (*Yearbook of the International Law Commission, Vol. II, 2003, s. 20*).¹³

Sonuç olarak, uluslararası örgütler andlaşmalar ya da uluslararası hukukun düzenlediği başka bir belge yoluyla kurulurken, HDÖ gibi uluslararası alanda faaliyet gösteren birimler genellikle ulusal hukuk sistemlerinin düzenlediği hukuki işlemler vasıtasıyla ortaya çıkmaktadır. Buradan yola çıkarak daha önce de bahsedildiği üzere doktrinde, INTERPOL'ü kuran belge olan 1956 Anayasası'nın bir uluslararası andlaşma olmadığını ve dolayısıyla INTERPOL'ün uluslararası örgüt olarak kabul edilemeyeceğini söyleyen görüşler mevcuttur (bkz. Schermers, 1983, s. 148; Gallas, 1983, s. 187; Schermers, 1991, s. 67-68; Gless, 2007). Bu görüşlerin temelinde INTERPOL'ün 1956 Anayasası'nın başta devletlerini temsil etme yetkisine sahip temsilciler tarafından hazırlanmadığı ve devletleri yükümlülük altına sokacak bir uluslararası andlaşma şeklinde olmadığı argümanları bulunmaktadır (bkz. Fooner, 1989, s. 45).

INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsüne karşı çıkan görüşler başlangıçta uygulamada da kabul edilmiştir. Nitekim INTERPOL'e BM nezdinde uluslararası örgüt statüsü veren 1971 yılında yapılan özel düzenleme (UN ECOSOC Resolution 1971/1579(L), 1971),

devletler ve uluslararası örgütler veya uluslararası örgütler arasında yapılan irade uyuşması beyanlarını da kapsamaktadır. Nitekim UHK'nin 2003 yılında verdiği uluslararası örgüt tanımında "Uluslararası örgütlerin üyeleri arasında devletlere ilaveten devletler dışında diğer birimler de bulunabilir" ifadesi mevcuttur. Bu ifade uluslararası örgütlerin kendilerinden başka uluslararası örgütlere üye ve hatta kurucu belgeleri olan anlaşmalara taraf olabileceğini belirtmektedir. Örneğin, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD)'nin 1990 yılında imzalanan kurucu andlaşmasına devletlerin yanında o dönemdeki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu (EEC) ve Avrupa Yatırım Bankası (EIB) da taraftır. Ayrıca bir uluslararası örgüt olan Sosyal Refah Politika ve Araştırmaları Avrupa Merkezi (European Centre for Social Welfare Policy and Research), 1974 yılında BM ve Avusturya Hükümeti arasında imzalanan bir andlaşma yoluyla kurulmuştur.

12 UN ECOSOC Resolution E/RES/1968/1296, 23 Mayıs 1968, *Arrangements for Consultation with Non-Governmental Organizations*, § 7 şöyle belirtmektedir: "... hükümetler arası bir anlaşmayla kurulmamış herhangi bir uluslararası örgüt HDÖ olarak değerlendirilecektir." Ayrıca UN ECOSOC Resolution 1996/31, 25 Temmuz 1996, *Consultative Relationship between the United Nations and Non-Governmental Organizations*, § 12 de şöyle söylemektedir: "... bir hükümet otoritesi ya da hükümetler arası anlaşma tarafından kurulmamış herhangi bir ... örgüt HDÖ olarak değerlendirilecektir."

13 BM Endüstriyel Gelişme Örgütü (UNIDO), BM Eğitim ve Araştırma Enstitüsü (UNITAR), BM Sermaye Geliştirme Fonu (UNCDF), BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) ve BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) BM Genel Kurulu kararları doğrultusunda kurulan ve BM'nin uzmanlık kuruluşları arasında faaliyet gösteren uluslararası örgütlere örnektir (bkz. Klappers, 2002, s. 11; Schermers ve Blokker, 2011, § 38). Devletlerarası konferans kararıyla kurulan uluslararası örgütlere ise Asya-Afrika Hukuki Danışma Komitesi ve Amerikalılar Arası Savunma Kurulu örnek verilebilir (bkz. Schermers ve Blokker, 2011, §34).

BM ve başka bir uluslararası örgüt arasında yapılmış bir uluslararası andlaşma olarak düşünülerek BM Anayasası'nın 102. maddesi¹⁴ gereğince BM Genel Sekreterliği'ne kayıt ettirilmek istenmiştir. Ancak Genel Sekreterlik bu isteğe cevaben, INTERPOL ve BM arasında işbirliğine yönelik yapılan özel düzenlemenin kayıt ettirilemeyeceğini; zira INTERPOL'ün kurucu belgesi olan Anayasası'nın andlaşma niteliği taşımadığını ve bu Anayasa'ya göre INTERPOL üyelerinin hükümetleri temsil kapasitesi bulunmayan polis teşkilatları olduğunu söylemiştir (*Repertory of Practice of United Nations Organs, Supplement No. 5 (1970-1978), Vol. V, § 11, s. 164*).

Ancak BM INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsüne dair uygulamasını daha sonra değiştirmiştir. 1982 yılında BM Hukuk İşleri Ofisi, 1971 yılında INTERPOL ve BM arasında yapılan özel düzenlemeye göre INTERPOL'ün uluslararası örgüt olarak adlandırılmasının hukuken doğruluğuna dair bir araştırma yürütmüştür. Araştırma doğrultusunda INTERPOL'ün uluslararası örgüt olarak adlandırılmasının doğru olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre BM Hukuk İşleri Ofisi, INTERPOL Anayasası'nın basit usulde bir uluslararası andlaşma olarak değerlendirilebileceği tespitinde bulunmuştur (*United Nations Juridical Yearbook, 1982, § 5, s. 180*). Bu tespit BM Hukuk İşleri Ofisi'ni literatürde INTERPOL'ün kurucu andlaşması olmadığını savunan görüşlerin karşısına yerleştirmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki BM Hukuk İşleri Ofisi tespitini gerekçelendirmemiştir. Bu yüzden bu tespitin altınının doldurulması, INTERPOL'ün hukuken uluslararası örgüt olma statüsünü açığa kavuşturmak açısından elzem bir durum olmaktadır.

BM Hukuk İşleri Ofisi'nin de 1982 yılında kabul ettiği gibi INTERPOL Anayasası gerçekten formel biçimde hazırlanmış, onaylanmış ve tasdik edilmiş bir uluslararası andlaşmadan ziyade basit usulde bir andlaşma özelliği taşımaktadır. Uluslararası andlaşma esas itibarıyla iki veya daha fazla uluslararası hukuk şahsı arasında hukuki sonuçlar doğurmak amacıyla ortaya çıkan irade uyuşmasını ifade etmektedir (Reuter, 1989, s. 22-23). 1969 *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* 2. madde 1(a) paragrafında sadece yazılı irade uyuşması durumları andlaşma olarak kabul edilirken uluslararası ilişkilerin doğası gereği yazılı olmayan irade uyuşmaları da hukuki hak ve yükümlülük doğuran andlaşma olarak kabul edilebilmektedir (McNair, 1961, s. 7-11; Kelsen, 1966, s. 465; Jennings ve Watts, 1992, § 581, s. 1201 ve § 585, s. 1207). Nitekim Amerikan Temyiz Mahkemesi'nde 1985 yılında görülen bir davada, Amerikan Sahil Güvenlik makamlarıyla Honduras Hükümeti arasında Honduras bandıralı bir gemiye uluslararası sularda baskın düzenlenmesine dair izin alınması hususunda yapılan telefon görüşmesi iki devlet arasında bir andlaşma olarak değerlendirilmiştir (bkz. "United States v. Gonzalez", 1986, 653-654). Uluslararası hukuk düzeni içerisindeki uygulamalarda da benzer bir durum söz konusudur. Uluslararası Sürekli Adalet Divanı (USAD)'nda görülen *Doğu Grönland'ın Hukuki Statüsü Davası (Legal Status of Eastern Greenland)*'nda yargıç Dionisio Anzilotti vermiş olduğu muhalefet şerhinde "... andlaşmaların geçerli ya da hukuki kabul edilebilmesi için yazılı olmaları gerektiğine dair herhangi bir uluslararası hukuk kuralı mevcut değildir" demektedir ("Legal Status of Eastern Greenland", 1933, 91). Bu noktada belirtmek gerekmektedir ki, *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'nin

14 BM Anayasası 102. madde: "İşbu Andlaşma'nın yürürlüğe girmesinden sonra, BM'nin herhangi bir üyesi tarafından yapılan her uluslararası sözleşme ya da andlaşma, mümkün olan en kısa sürede Sekreteryaya kütüğüne kayıt edilecek ve Sekreteryaya tarafından yayımlanacaktır."

kapsamına giren bütün irade uyuşması belgeleri uluslararası andlaşma olarak kabul edilirken, bütün uluslararası andlaşmalar *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* kapsamına girmemektedir.

Öte yandan, yazılı ya da başka bir şekilde olabilecekleri gibi uluslararası andlaşmaların hukukilik noktasında herhangi formel bir prosedürün izlenmiş olması gerekliliği de bulunmamaktadır. *1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* andlaşmaların hukuki manada bağlayıcılık kazanması için birtakım formel prosedürler saymaktadır. Örneğin; imza, anlaşmayı teşkil eden belgelerin karşılıklı gönderimi, onay, kabul, tasvip, katılma veya mutabık kalınan herhangi başka bir yol gibi devletlerin andlaşmayla bağlanma rızalarını (*consent to be bound*) gösteren teknikler andlaşmalara formel nitelik kazandıran prosedürler arasındadır (*1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* 11.madde). Ancak hukuki sonuçları bakımından bu formel prosedürlere riayet edilmeden basit usul yoluyla yapılan andlaşmalar ile formel andlaşmalar arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır (*Yearbook of the International Law Commission, Vol. II, 1966, §3, s. 187*).

Bu durum *Ege Kıta Sahaneli Davası (Yunanistan v. Türkiye)*'nda UAD tarafından da teyit edilmiştir. Buna göre Divan, Türkiye ve Yunanistan tarafından ortak yayınlanan bildirinin (*joint communiqué*) taraflara bir andlaşma gibi yükümlülük doğurup doğurmayacağı ile ilgili soruyu yanıtlarken ortak bir bildirinin andlaşma teşkil etmesine engel bir uluslararası hukuk kuralı olmadığı tespitinde bulunmuştur. Dolayısıyla Divan'a göre bir belgenin şeklen bildiri olarak hazırlanmış olması andlaşma teşkil etmesine mani değildir. Burada önemli olan bildirinin, bu bildiriye yayınlayan tarafların andlaşmayla bağlanma hususundaki irade ve niyetlerini (*intention*) gösteren niteliğidir ("Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece v. Turkey)", 1978, §96, s. 39).

Benzer biçimde *Katar ve Bahreyn Arasındaki Deniz Alanı Sınırlandırması ve Ülkesel Sorunlar Davası*'nda UAD, *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'nde bahsi geçen formel prosedürlerin hiçbirisine sahip olmayan Katar ve Bahreyn arasındaki görüşme tutanaklarının taraflar üzerinde karşılıklı taahhütler içeren niteliğinden dolayı uluslararası hukuk minvalinde hak ve yükümlülük doğuran bir uluslararası andlaşma teşkil ettiğini tespit etmiştir. Buradan hareketle Divan, bahse konu görüşme tutanaklarında sadece taraflar arasındaki müzakerelerin ya da uzlaşılacak ve uyuşmazlık yaşanan noktaların özetlenmediği aynı zamanda tarafların rıza gösterdiği taahhütlerin de listelendiğini vurgulamıştır ("Case Concerning Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain", 1994, §25, s. 121).

Konu üzerinde doktrindeki görüşler ve uygulamadan yola çıkarak, *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'nde belirtilen kıstaslar dışında kalan irade uyuşmalarının hukuki sonuçlar bakımından formel prosedürlere riayet edilerek yapılan andlaşmalardan hiçbir farkı bulunmamaktadır. Dolayısıyla bir irade uyuşmasının hukuki anlamda bağlayıcılığı şekli şartlarla ilgili olmaktan ziyade tarafların uluslararası hukuk düzleminde hak ve yükümlülük ortaya çıkması doğrultusundaki rıza ve niyetleriyle ilgilidir (Jennings ve Watts, 1992, §582, s. 1202; Klabbbers, 1998, s. 55; Shaw, 2003, s. 812, 815; Kolb, 2016, s. 27). Bu husus "Dünya Sağlık Örgütü ile Mısır Arasındaki 25 Mart 1951 tarihli Andlaşmanın Yorumu" başlıklı istişari mütalaa çerçevesinde yargıç José Ruda'nın vermiş olduğu görüşte teyit edilmektedir. Nitekim yargıç Ruda "tarafların hukuki sonuçlar ortaya çıkarmak amacıyla hak ve yükümlülük doğurmaya yönelik niyetlerine dair yeterli delil

olduğu takdirde uluslararası hukuk andlaşma yapma hususunda herhangi bir şekil şartı dayatmamaktadır” tespitinde bulunmuştur (“Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt”, 1980, s. 123).

Buradan hareketle, BM Hukuk İşleri Ofisi'nin, 1956 INTERPOL Anayasası'nı basit usulde bir uluslararası sözleşme olarak değerlendirmesi uluslararası hukuk açısından bir aykırılık teşkil etmemektedir. Zira 1956 INTERPOL Anayasası *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'nde bahsi geçen formel prosedürlere uyularak düzenlenmemiştir. Anayasanın kabulünde *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'nde sayılan imza, anlaşmayı teşkil eden belgelerin karşılıklı gönderimi, onay, kabul, tasvip, katılma gibi devletlerin andlaşmayla bağlanma rızalarını gösteren teknikler kullanılmamıştır. Zaten literatürde bundan dolayı INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsüne karşı çıkmaktadır (bkz. Schermers, 1983, s. 148; Gallas, 1983, s. 187; Schermers, 1991, s. 67-68; Gless, 2007). Ancak bahsi geçen bu teknikler, belirtildiği üzere uluslararası hak ve yükümlülükler doğuran bir andlaşmanın varlığı için olmazsa olmaz unsurlar değildir. Burada önemli olan husus, 1956 INTERPOL Anayasası'na taraf devletlerin bu belgeyle hukuken bağlanma yönündeki rıza ve niyetleridir. Bu niyet gerek Anayasa'nın hazırlanması gerek lafzı minvalinde mevcuttur.

Nitekim INTERPOL Anayasası'nın hazırlanması sürecinde 1955 yılında İstanbul'da düzenlenen 24. ICPC Genel Kurul toplantısında Genel Sekreter Marcel Sicot tartışılan anayasa taslağının bir uluslararası sözleşme şeklinde hazırlanmış olduğunu ve hâlihazırda üzerinde daha önceden tartışılmış hususları içerdiğini açıklamıştır (*ICPC General Assembly*, 1955, s. 306). Bu konuda toplantıya katılan temsilcilerin de anayasa taslağıyla örgütün statüsünde meydana gelecek değişikliğin farkında oldukları ortadadır. Örneğin müzakereler esnasında İsviçre ve Fransa temsilcileri ICPC'nin hukuki temellerinin güçlendirilmesi yönünde görüş bildirirken, Büyük Britanya temsilcisi bu hususta ülkesinin çekincelerinin altını çizmiştir. Toplantıya katılan diğer devlet temsilcilerinin birçoğu da örgüt anayasasında yapılması düşünülen değişiklikleri müspet bulduklarını ifade etmişlerdir (*ICPC General Assembly*, 1955, s. 305-307). Müzakerelerin sonucunda bir komite kurulması ve bu komitenin anayasa taslağını neticelendirerek bir sonraki Genel Kurul toplantısına hazır hale getirmesi kararlaştırılmıştır. Ardından 1956 yılında Viyana'da düzenlenen 25. ICPC Genel Kurulu'nda yeni örgüt anayasası kabul edilmiş ve örgüt INTERPOL olarak günümüzdeki şeklini almıştır. Yapılan oylamada 36 devlet lehte oy kullanmış ve bir tek Arjantin oylamaya katılmamıştır. Arjantin temsilcisi olarak toplantıya katılan Viyana Büyükelçiliği'nde görevli diplomat Eduardo Thomas Pardo, oylamaya katılmama nedeni olarak konuyla ilgili hükümetinden direktif almadığını beyan etmiştir (*ICPC General Assembly*, 1956, s. 205). Ancak Arjantin hükümeti INTERPOL'e katılımını daha sonra 12 Ocak 1962 tarihinde başkanlık kararnamesi yoluyla onaylamıştır (Martha, 2010, s. 154).

Diğer taraftan, 1956 Anayasası içerik bakımından da taraf devletlerin andlaşma ile bağlanma niyetlerini gösteren unsurlara sahiptir. Buna göre 1956 INTERPOL Anayasası 45. maddesi şöyle söylemektedir: “Münasip hükümet makamları tarafından bu Anayasa'nın reddedildiği beyan edilmediği takdirde Ek-1'de sayılan devletleri temsil eden merciler Örgüt'ün üyeleri olarak kabul edilecektir. Bahsi geçen beyan takdim edilen Anayasa'nın yürürlüğe girmesinden altı ay içinde verilmelidir.” Bu maddeden anlaşılacağı üzere 1956

Interpol Anayasası'nın kabulünde *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'nde bahsi geçen imza, anlaşmayı teşkil eden belgelerin karşılıklı gönderimi, onay, kabul, tasvip, katılma gibi devletlerin andlaşmayla bağlanma rızalarını gösteren formel teknikler yerine uluslararası hukukta *opting out* ya da *contracting out* olarak adlandırılan zımnî rıza tekniği kullanılmıştır. *Opting out* tekniği özellikle çok taraflı andlaşmalar çerçevesinde belirli bir süre hareketsiz kalarak andlaşmayla bağlanma iradesinin zımnî ortaya konmasıdır (Yemin, 1969, s. 201; Fitzmaurice, 1998, s. 66-70). *Opting out* tekniğinin karşısında yer alan teknik ise onay yoluyla dâhil olmak olarak açıklanabilecek *opting in* tekniğidir. Buna göre bir devlet andlaşmaya bağlanma yönündeki iradesini imza, anlaşmayı teşkil eden belgelerin karşılıklı gönderimi, onay, kabul, tasvip, katılma gibi yollarla açıkça ortaya koymaktadır (Kolb, 2016, s. 211). *Opting out* tekniğinin kullanımına bakıldığında tekniğe genellikle uluslararası örgütlerin kurucu belgelerinde ve işlemlerinde başvurulduğu görülmektedir.¹⁵

Örgüt'ün 1957 yılındaki 26. Genel Kurul toplantısında *opting out* tekniğini içeren 45. maddenin Anayasa'ya konmasının nedeni olarak Örgüt içerisinde temsil edilen devletlerin onayının alınması olduğu vurgulanmıştır. Buna göre 45. maddeyle birlikte Anayasa değişikliğinin nasıl yapıldığı ve yeni Anayasa'nın nasıl yürürlüğe girdiği ortaya konmuştur. Bu hususta 26. Genel Kurul'da şunlar ifade edilmiştir:

Herhangi bir yanlış anlamaya mahal vermemek amacıyla yürürlüğe girdiği andan itibaren anayasanın kopyaları tüm ilgililere dağıtılmış ve hangi şartlar altında uygulanacağına özel dikkat çekilmiştir. Bu hususta üye devletlere anayasanın hükümleri üzerinde çalışmalarını, ve eğer kararları bu yönde ise bu hükümlere dair rıza göstermeyi retlerini bildirmeleri için altı ay süre tanınmıştır (*INTERPOL General Assembly*, 1957, s. 200).

Bu ifade ve 1956 Interpol Anayasası'nın 45. maddesi birlikte ele alındığında yeni anayasanın örgüte üye devletlerin onayına sunulmuş ve *opting out* tekniğiyle münasip hükümet organlarının anayasa hükümleriyle bağlanma hususunda irade ve niyetlerinin zımnî alınmış olduğu tespitini yapmak mümkündür.

Bunun yanında, 1956 yılından sonra örgüte üye olan devletlerin izlediği prosedür de taraf devletlerin örgüt anayasasıyla bağlanma hususundaki niyetlerini göstermektedir. Nitekim INTERPOL Anayasası'nın 4. maddesi örgüte üyelik prosedürünü şöyle belirlemektedir: “Üyelik müracaatı münasip hükümet makamları tarafından Genel Sekreterliğe yapılacaktır. Üyelik Genel Kurul'un üçte iki çoğunluğunun onayına tabidir.” Buna göre INTERPOL'e üyelik müracaatlarının devletlerin yetkili ya da yetkilendirilmiş mercileri tarafından yapılması öngörülmüştür. Buna uygun biçimde birçok devlet üyelik müracaatını devlet başkanı ya da hükümet lideri vasıtasıyla yapmıştır. Bunun yanında yine sık görülen bir uygulama olarak büyükelçileri vasıtasıyla üyelik müracaatında bulunan devletler de mevcuttur. Veyahut birçok devlet de başta adalet ve iç işleri olmak üzere faaliyet alanları kolluk kuvvetleriyle ilgili bakanlıkları vasıtasıyla INTERPOL'e üyelik müracaatında bulunmuştur.¹⁶

15 Örneğin Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü, Dünya Meteoroloji Örgütü, Birleşmiş Milletler Endüstriyel Gelişme Örgütü, Avrupa Uzak Ajansı (ayrıntılı bilgi ve daha fazla örnek için bkz. Fitzmaurice, 1998, s. 66-70; Schermers ve Blokker, 2011, §1292).

16 Bir devletin andlaşmayla bağlanma rızasını ilgili bakanlıklar ya da hükümet organları vasıtasıyla ortaya koyması gerek 1969 *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* gerek uygulama minvalinde kabul edilmektedir. Örneğin 1969 *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* 7. madde 2(c) paragrafı şöyle söylemektedir.

Öte yandan, üye devletlerin örgüt minvalinde müteakip uygulamaları INTERPOL Anayasası'yla bağlanma rıza ve niyetlerini ortaya koyan bir başka unsurdur. Bu unsurun geçerliliği McNair tarafından şöyle dile getirilmektedir: “Bir andlaşmanın yapılmasının ardından ilgili uygulamalar, tarafların andlaşma yapılırken andlaşmayla bağlanma rızalarına ilişkin yüksek ispat değerine sahiptir” (McNair, 1961, s. 424). Buradan hareketle, INTERPOL Anayasası'nın 31. ve 32. maddeleri gereği Örgüt Anayasası'nı kabul ederek INTERPOL'e üye olan her bir devlet, polis işbirliği faaliyetlerinin yürütülmesi ve küresel manada polis iletişiminin sağlanması amacıyla bir Ulusal Merkez Bürosu oluşturmakla yükümlüdür. Uygulamada bütün INTERPOL üyeleri bu yükümlülüklerini yerine getirmektedir. Bununla birlikte, Anayasa'nın 38. ve 39. maddeleri üye devletlerin ödemesi gereken üyelik aidatlarını ve Örgüt bütçesine katkılarını düzenlemektedir (1956 *INTERPOL Anayasası*). Bu doğrultuda INTERPOL Genel Yönetmeliği'nin 52. maddesi finansal yükümlülüklerini yerine getirmeyen üyelere karşı uygulanacak Genel Kurul'da oy hakkının ve temsil hakkının askıya alınması gibi müeyyideleri sıralamaktadır (*INTERPOL Genel Yönetmeliği*). Bahsi geçen yükümlülükler gereği üye devletler Örgüt bütçesine düzenli olarak katkıda bulunmaktadır. Bu konuda yükümlülüklerini yerine getirmeyen devletler ise Örgüt ile borçların yeniden yapılandırılmasına dair sözleşme yapmaktadır (“Antigua and Barbuda Minister signs debt-rescheduling agreement with INTERPOL”, 2007).

Diğer taraftan, Schermers (1991, s. 67-68) tarafından INTERPOL hükümetler arası işlevler yerine getiriyor olsa da özel şahsiyetler tarafından kurulmuş olduğu için HDÖ statüsünde değerlendirilmesi gerektiği görüşü ortaya konmuştur. Bu hususta bir andlaşmanın andlaşma yapma yetkisine sahip devlet temsilcileri tarafından yapılmış olması gerekmektedir. 1969 *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'ne göre andlaşma yapma konusunda devlet ve hükümet başkanları ve dışişleri bakanları tam yetkilidir. Diplomatik misyon başkanları ve uluslararası konferans veya uluslararası örgüt yada organlarına akredite devlet temsilcileri ise sınırlı yetkilidirler (1969 *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi* 7. Madde). Bunun dışında uluslararası hukuk düzeninde hükümet organları yetkilendirildikleri faaliyet alanları dâhilinde devletlerarası andlaşma yapabilmektedir (Jennings ve Watts, 1992, §582, s. 1200-1201). Örneğin Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç ve İsveç arasındaki 31 Aralık 1934 tarihli Posta Andlaşması bu devletlerin posta teşkilatları arasında yapılmıştır (Hudson, 1934, s. 365). Benzer biçimde aynı devletler arasındaki 15 Aralık 1936 tarihli Telekomünikasyon Andlaşması da telgraf teşkilatları arasında yapılmıştır (Hudson, 1941, s. 492). Buradan hareketle, polis teşkilatlarının bağımsız hareket eden özel şahıslar olmaktan ziyade hükümetlerin emri altında görev yapan ve devlet egemenliğini temsil eden birimler olmasından dolayı Schermers (1991, s. 67-68)'in ortaya koyduğu argümanın kabul edilmesi mümkün görünmemektedir.

“Görevleri gereği ve yetki belgesine başvurmaksızın aşağıdaki kişilerin Devletlerini temsil ettikleri kabul edilir: (c) Devletler tarafından bir uluslararası konferans veya bir uluslararası örgüt veya organlarından birine akredite olan temsilciler, o konferansta, örgütte veya organda bir andlaşma metnini kabul etmek amacıyla.” Diğer taraftan bu durum “Kongo Ülkesindeki Silahlı Faaliyetler Davası”nda UAD tarafından “modern uluslararası ilişkilerin artan girift yapısı paralelinde [Devlet Başkanları, Hükümet Başkanları ve Dışişleri Bakanları] dışında Devleti spesifik alanlarda temsil eden diğer kişiler beyanları yoluyla faaliyetleriyle ilgili hususlarda Devleti bağlamaya yetkilendirilebilir. Örneğin bu durum yetki sahalarıyla ilgili dış ilişkiler hususunda teknik bakanlık makamları ve hatta belirli resmi görevliler için geçerlidir” denilerek teyit edilmiştir (bkz. “Armed Activities on the Territory of the Congo (New Application: 2002) (Democratic Republic of the Congo v. Rwanda)”, 2006, §47).

Sonuç olarak, INTERPOL'ü kuran belgenin 1956 yılında Örgüt Genel Kurulu'nda kabul edilen bir karardan ibaret olarak bir uluslararası andlaşma olmadığını ve bu yüzden INTERPOL'ün uluslararası örgüt olamayacağını ileri süren görüşlerin hatalı olduğunu söylemek mümkündür. Zira 1956 INTERPOL Anayasası yapılış süreci, muhtevası ve taraf devletlerin müteakip uygulamalarından yola çıkarak basit usulde düzenlenmiş bir andlaşma özelliği taşımaktadır. Burada önemli olan husus *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'nde belirtilen formel prosedürlerin yerine getirilmiş olması değil, tarafların bir andlaşmayla bağlanma minvalinde rıza ve niyetlerinin bulunmasıdır. 1956 INTERPOL Anayasası'nı yapan taraf devletlerin böyle bir rıza ve niyetinin olduğu ortadadır. Dolayısıyla INTERPOL, basit usulde düzenlenmiş bir andlaşmayla yani uluslararası hukukun düzenlediği bir belgeyle kurulmuştur.

Devletlerden Ayrı İradeye Sahip Kurumsal Yapı ve Uluslararası Hukuk Şahsiyeti

Uluslararası örgütleri uluslararası alanda faaliyet gösteren HDÖler, andlaşma organları ve çok uluslu şirketler gibi yapılardan ayıran diğer asli unsurlar ise üye devletlerden ayrı iradelerini gösteren kurumsal yapıya ve uluslararası hukuk şahsiyetine sahip olmalarıdır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, 'devletlerden ayrı iradeye sahip kurumsal yapı' ve 'uluslararası hukuk şahsiyeti' unsurları ayrı iki alt başlık altında ele alınabileceksen, uluslararası hukuk şahsiyetiyle ilgili tartışmalar örgütlerin devletlerden ayrı iradelerini gösteren kurumsal yapıyı da kapsadığından bu iki unsur aynı alt başlık içerisinde değerlendirilmektedir. Buradan hareketle, kurumsal yapıları uluslararası örgütlerin önceden belirlenmiş kurallar vasıtasıyla işleyişlerinin olduğunu ve bu bakımdan üye devletlerin doğrudan denetiminden bağımsız hareket edebildiklerini göstermektedir (Klabbers, 2001, s. 12-13; Schermers ve Blokker, 2011, s. 44-46). Uluslararası hukuk şahsiyeti ise çalışmanın önceki bölümlerinde detaylandırıldığı gibi örgütlerin kendilerine yüklenen işlevleri yerine getirmek için uluslararası hukuk düzeni içerisinde işlem yapma ihtiyacına binaen ortaya çıkmıştır. Uluslararası hukuk şahsiyetleri uluslararası örgütlerin, uluslararası hukuk düzeni içerisinde devletlerden ayrı haklara sahip olmalarını, yükümlülükler üstlenebilmelerini, kendi iradelerine göre hareket etmelerini ve uluslararası alanda bir nevi bağımsız varlık olmalarını sağlamaktadır.

Doktrinadaki görüşlere bakıldığında uluslararası örgütlerin uluslararası hukuk şahsiyetinin dayanağı hususunda üç temel yaklaşımın olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi günümüzde çok fazla taraftara sahip olmasa da geçmişte özellikle sosyalist dünya görüşüne sahip uluslararası hukukçular tarafından dillendirilmiştir (bkz. Tunkin, 1966, s. 18-28). Buna göre bir uluslararası örgüte uluslararası hukuk şahsiyeti atfedilebilmesi için bunun kurucu belgede açıkça belirtilmiş olması gerekmektedir. Uygulamaya bakıldığında UAD'nin 1949 yılında BM'nin uluslararası hukuk şahsiyetine sahip olduğu tespitini ortaya koyduğu "BM Hizmetinde Uğranılan Zararların Tazmini Meselesi" başlıklı istişari mütalaasının ardından, örgüt kurucu belgelerinde kurulan örgütün uluslararası hukuk şahsiyetine sahip olduğu ibaresi açıkça konmaya başlanmıştır.¹⁷ Ancak bu bütün örgütler için geçerli bir durum değildir. Hatta günümüzde faaliyette olan uluslararası örgütlerin

¹⁷ Örneğin bkz. MERCOSUR kurucu andlaşması 1994 Ouro Preto Protokolü 34. madde; Dünya Ticaret Örgütü kurucu andlaşması 1994 Marakeş Sözleşmesi 8. madde; Uluslararası Bambu ve Rattan Topluluğu (INBAR) kurucu andlaşması 1997 Andlaşması 1. madde; Uluslararası Ceza Mahkemesi kurucu andlaşması 1998 Roma Statüsü 4. madde 1. paragraf.

çoğunun kurucu belgesinde örgütün uluslararası hukuk şahsiyetiyle ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. INTERPOL de bu uluslararası örgütlerden bir tanesidir.

Doktrinadaki ikinci yaklaşım ise objektif yaklaşım olarak adlandırılmaktadır. Seyersted tarafından geliştirilen bu yaklaşıma göre eğer bir uluslararası örgüt üye devletlerden ayrı biçimde uluslararası alanda bağımsız karar alabilen en az bir organa sahipse o örgüt uluslararası hukuk gereği *ipso facto* (kaçınılmaz) bir uluslararası hukuk şahsı kabul edilmektedir. Böylece uluslararası örgütler için uluslararası hukuk şahsiyetinin kaynağı kurucu devletlerin iradeleri değil uluslararası hukukun genel kurallarıdır. Buna göre uluslararası hukuk düzeni içerisinde bahsi geçen objektif kriteri sağlayan örgütler otomatik olarak uluslararası hukuk şahsı olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşım içerisinde uluslararası hukuk şahsiyeti kazanma noktasında devletler ve uluslararası örgütler arasında bir fark bulunmamaktadır (Seyersted, 1964; Seyersted 2008, s. 43-64).

Objektif yaklaşım çerçevesinde INTEPROL'ün uluslararası hukuk şahsiyeti olduğunu söylemek mümkündür. Zira INTERPOL'ün üye devletlerden bağımsız karar alabilen ve örgüt kuralları doğrultusunda işleyen otonom bir kurumsal yapısı vardır. Örneğin INTERPOL Genel Kurulu örgütün en yüksek otoritesi olarak yeni üye kabulüne, örgütün yetki alanı dâhilinde kararlar almaya, üye devletlere tavsiyelerde bulunmaya, örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi hususunda ilkeler belirlemeye ve uygun önlemler almaya, örgütün finansal politikasını belirlemeye ve örgütün yaptığı anlaşmaları incelemeye ve onaylamaya yetkili kılınmıştır. Bu noktada örgüt üyeleri Genel Kurul'da salt çoğunluk ya da kimi durumlarda üçte iki çoğunlukla alınan kararları yerine getirmekle yükümlüdür (1956 INTERPOL Anayasası, 6-14. Maddeler). Ayrıca Genel Kurul tarafından üye devlet delegeleri arasından seçilen ve bir başkan, üç başkan yardımcısı ve dokuz üyeden oluşan Yürütme Komitesi INTERPOL'ün otonom kurumsal yapısını göstermesi açısından önemlidir. Yürütme Komitesi'nin Genel Kurul'da alınan kararların uygulanmasını denetlemek, Genel Kurul gündemini hazırlamak ve Genel Sekreterin faaliyetlerini gözetlemek gibi görevleri vardır (1956 INTERPOL Anayasası 22. Madde). Burada önem arz eden husus, Yürütme Komitesi üyeleri görevlerini yerine getirirken kendi devletlerini değil INTERPOL'ü temsil etmektedirler (1956 INTERPOL Anayasası 21. Madde). Diğer yandan INTERPOL Genel Sekreterliği de herhangi bir devleti değil örgütü temsil etmektedir. Bu doğrultuda Genel Sekreterlik görevini yürütürken INTERPOL dışında herhangi bir otorite ya da hükümetten talimat almamaktadır. Bu konuda üye devletler de Genel Sekreterliği'nin uluslararası karakterine saygı duymakla yükümlüdürler (1956 INTERPOL Anayasası 29. ve 30. Madde). Tüm bunlar birlikte ele alındığında INTERPOL'ün devletlerden ayrı iradesini gösteren organlara ya da kurumsal bir yapıya sahip olduğu ortadadır. Böylece objektif yaklaşım çerçevesinde INTERPOL uluslararası hukuk gereği *ipso facto* (kaçınılmaz) bir uluslararası hukuk şahsıdır.

Uluslararası örgütlerin hukuk şahsiyetleriyle ilgili doktrinadaki üçüncü yaklaşım ise konuyu tümevarım bir mantık çerçevesinde ele alarak uluslararası örgütlerin şahsiyetini değerlendirmektedir. Bu yaklaşıma göre bir uluslararası örgütün uluslararası hukuk şahsı olması için önemli olan kurucu devletlerin örgüte bu yönde bir özellik kazandırma hususunda iradelerinin veyahut niyetlerinin olmasıdır. Bu irade örgüte yüklenen amaç ya da amaçlar ve örgüte verilen hak ve yükümlülüklerle bakılarak tespit edilebilmektedir.

Nitekim eğer örgüt kurucu devletler tarafından andlaşma yapma, diplomatik ilişkiler kurma, uluslararası alanda hak arama gibi hususlarda yetkilendirilmişse buradan örgütün uluslararası hukuk şahsiyeti sahibi olduğu sonucuna varmak mümkündür. Bu mantık çerçevesinde uluslararası hukuk şahsiyeti örgüte verilmiş olan hak ve yükümlülüklerden veyahut yetkilerden türemektedir. Dolayısıyla uluslararası örgütler için uluslararası hukuk şahsiyetinin kaynağı kurucu devletlerin iradesi olarak kabul edilmektedir (Bowett, 1982, s. 79; Schermers ve Blokker, 2011, §1565, s. 989; Çağırın, 2016, s. 240).

Tümevarım yaklaşım çerçevesinde değerlendirildiğinde kurucu belgesinde örgüte yüklenen amaç ya da amaçlar ve örgüte verilen hak ve yükümlülükler INTERPOL'ün uluslararası hukuk şahsiyetinin varlığını teyit etmektedir. Örneğin INTERPOL Anayasası'nın 8(h). maddesi ve Genel Kurul'un Uygulama Usulleri'nin 1(i). maddesi örgütün uluslararası sözleşme yapma ehliyetini göstermektedir ve bu doğrultuda INTERPOL Genel Kurulu'na devletler ve diğer örgütlerle yapılan sözleşmeleri inceleme ve onaylama görevi verilmiştir (*1956 INTERPOL Anayasası; INTERPOL Genel Kurulu Uygulama Usulleri*). Bunun yanında, INTERPOL Anayasası'nın 41. maddesi ise örgüte amaçları doğrultusunda diğer uluslararası örgütlerle ilişki kurma ve işbirliği yetkisi vermektedir. Benzer biçimde INTERPOL Anayasası'nın 26(e). maddesi de Genel Sekreterliğe suçluların yakalanması hususunda ulusal ve uluslararası makamlarla ilişki kurma yetkisi vermektedir. Uluslararası düzlemde andlaşma yapma ve diplomatik ilişki kurma gibi işlemler uluslararası hukuk şahsiyeti gerektireceğinden INTERPOL'ün Anayasası'nda örgüte uluslararası hukuk şahsiyeti kazandırma hususunda irade ve niyetin olduğu açıktır.

Öte yandan, yine tümevarım yaklaşım çerçevesinde INTERPOL'ün uluslararası düzlemde yaptığı işlemler örgütün uluslararası hukuk şahsiyetini kanıtlamaktadır. INTERPOL çok taraflı uluslararası andlaşmalara taraf olmakta, devletler ve uluslararası örgütlerle ikili andlaşmalar yapmakta, diplomatik imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanmakta ve uluslararası yargı yollarına başvuruda bulunabilmektedir. Tüm bunlar INTERPOL'ün uluslararası alanda hak sahibi olabilme ve yükümlülük üstlenebilme ehliyeti, yani uluslararası hukuk şahsiyeti olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda INTERPOL, *1986 Viyana Devletler ve Uluslararası Örgütler veya Uluslararası Örgütler Arasındaki Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'ne taraftır. Bunun yanında INTERPOL, BM ve uzmanlık kuruluşlarıyla birçok ikili andlaşma yapmıştır (bkz. "Cooperation Agreements"). Ayrıca BM Sistemi dışında INTERPOL ve diğer birçok uluslararası örgüt arasında ikili andlaşmalar yapılmıştır (bkz. "Cooperation Agreements").

Bunların dışında INTERPOL, devletlerle de andlaşma yapmaktadır. Örneğin INTERPOL ve Fransa arasında 3 Kasım 1982 tarihinde *INTERPOL'ün Fransa'daki Karargâhına Dair Sözleşme* imzalanmıştır. Sözleşmeyle Fransa INTERPOL'ün andlaşma yapma, mülk edinme ve yargı yollarına başvurma ehliyetini, dolayısıyla hukuk şahsiyetini tanımıştır (*INTERPOL'ün Fransa'daki Karargâhına Dair Sözleşme 2. Madde*). Andlaşma aynı zamanda INTERPOL karargâhına diplomatik misyon statüsü vermiş ve karargâhı diplomatik imtiyaz ve muafiyetler rejimi içerisine almıştır (*INTERPOL'ün Fransa'daki Karargâhına Dair Sözleşme 3-8 Maddeler*). Bu doğrultuda INTERPOL Genel Sekreteri'ne diplomatik misyon şefi statüsü ve Genel Sekreterlik çalışanlarına diplomatik imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanma hakkı verilmiştir (*INTERPOL'ün Fransa'daki Karargâhına*

Dair Sözleşme 16. ve 17. Maddeler). INTERPOL, Fransa ile yaptığı karargâh sözleşmesi benzeri andlaşmaları ayrıca Arjantin, Fildişi Sahilleri, El Salvador, Kamerun, Kenya, Tayland ve Zimbabve ile de yapmıştır.

Uluslararası yargı yollarına başvurabilme ehliyeti INTERPOL'ün uluslararası hukuk şahsiyetinin bir diğer göstergesidir. Bu hususta INTERPOL, Uluslararası Çalışma Örgütü İdare Mahkemesi'ne taraftır ("Membership"). Bunun yanında INTERPOL, *INTERPOL'ün Fransa'daki Karargâhına Dair Sözleşme*'nin 24. maddesi uyarınca Hague merkezli Daimi Tahkim Mahkemesi'ne başvuru ehliyetine sahiptir.

Sonuç olarak, doktrinadaki yaklaşımlar minvalinde gerek objektif yaklaşım gerek tümevarım yaklaşım doğrultusunda INTERPOL uluslararası hukuk şahsiyetine sahip bir uluslararası örgüttür. Nitekim devletlerden ayrı iradesini gösteren organlara ya da kurumsal bir yapıya sahiptir ve dolayısıyla uluslararası alanda kendisine ait kimliğiyle hareket edebilmektedir. Bu INTERPOL'ü *ipso facto* bir uluslararası hukuk şahsiyeti yapmaktadır. INTERPOL ayrıca kurucu belgesinde örgüte yüklenen amaç ya da amaçlar ve örgüte verilen hak ve yükümlülüklerden ötürü de uluslararası hukuk şahsiyeti taşımaktadır. Örgüt çok taraflı uluslararası andlaşmalara taraf olmakta, devletler ve uluslararası örgütlerle ikili andlaşmalar yapmakta, diplomatik imtiyaz ve muafiyetlerden yararlanmakta ve uluslararası yargı yollarına başvuru yapmaktadır. UAD tarafından da teyit edildiği üzere, uluslararası alanda bu işlemlerin uluslararası hukuk şahsiyetine sahip olmayan birimler tarafından yapılması mümkün değildir ("Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations", 1949, s. 179).

Sonuç

INTERPOL günümüzde uluslararası hukuk düzeni içerisinde bir uluslararası örgüt olarak faaliyet göstermekte olmasına ve başta BM, birçok diğer uluslararası örgüt ve devlet tarafından uluslararası örgüt olarak tanınmasına rağmen, literatürde örgütün uluslararası örgüt statüsünü kabul etmeyen görüşler mevcuttur. Bu durum uygulamada bir değişikliğe yol açmıyor olsa da INTERPOL'ün doktrinel minvalde uluslararası örgüt statüsünü tartışmalı bir konuma getirmektedir. Ancak eldeki çalışmada yapılan hukuki analiz neticesinde literatürde INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsüne karşı çıkan görüşlerin temelsiz olduğu ortaya konmaktadır.

INTERPOL'ün uluslararası örgüt statüsüne karşı çıkan görüşler temelde uluslararası örgütlerin uluslararası andlaşma yoluyla kurulabileceğinden hareketle INTERPOL'ü kuran belgenin 1956 yılında Örgüt Genel Kurulu'nda kabul edilen bir karardan ibaret olarak bir uluslararası andlaşma olmadığını ve bu yüzden INTERPOL'ün uluslararası örgüt olamayacağını söylemektedir. Bu hususta Örgüt'ün kurucu belgesi olan 1956 INTERPOL Anayasası gerçekten de formel biçimde hazırlanmış, onaylanmış ve tasdik edilmiş bir uluslararası andlaşma değildir. Ancak bu durum INTERPOL Anayasası'nın hukuki bağlayıcılığı olan bir andlaşma olmadığı anlamına gelmemektedir. Nitekim INTERPOL Anayasası yapılış süreci, muhtevası ve taraf devletlerin müteakip uygulamalarından yola çıkarak basit usulde düzenlenmiş bir andlaşma özelliği taşımaktadır. Burada önemli olan husus *Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*'nde belirtilen formel prosedürlerin yerine getirilmiş olması değil, tarafların bir andlaşmayla bağlanma minvalinde rıza ve niyetlerinin bulunmasıdır.

Diğer taraftan, kurucu andlaşması olmadığından hareketle INTERPOL'ün uluslararası hukuk şahsiyeti de taşıyamayacağı ileri sürülmektedir. INTERPOL'ün basit usulde düzenlenmiş bir kurucu andlaşması olduğundan bu görüş daha baştan çürümektedir. Ancak buna rağmen INTERPOL'ün uluslararası hukuk şahsiyeti üzerine tartışma yürütülmesi doktrindeki tartışmalar açısından yarar sağlamaktır. Zira uluslararası alanda faaliyet gösteren kuruluşlar arasında devletlerarasında yapılmış kurucu andlaşması olduğu halde uluslararası hukuk şahsiyeti olmayan ve dolayısıyla uluslararası örgüt olmayan kuruluşlar mevcuttur.¹⁸ Bu doğrultuda, INTERPOL gerek devletlerden ayrı iradesini gösteren organlara ya da kurumsal bir yapıya sahip olmasından gerek kurucu belgesinde örgüte yüklenen amaç ya da amaçlar ve örgüte verilen hak ve yükümlülüklerden ötürü uluslararası hukuk şahsiyeti taşımaktadır.

Sonuç olarak INTERPOL, bir uluslararası örgütün taşınması gereken bir andlaşmayla (veyahut uluslararası hukukun düzenlediği bir belgeyle) kurulmak, devletlerden ayrı iradesini gösteren organlara (kurumsal yapı) sahip olmak ve uluslararası hukuk şahsi olmak şeklinde sayılabilecek üç asli unsuru taşımaktadır. Buradan hareketle INTERPOL, kaçınılmaz olarak uluslararası hukuk düzeni içerisinde bir uluslararası örgüttür.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grand Support: The author declared that this study has received no financial support.

¹⁸ Örneğin Fransa ve İsviçre arasında uluslararası andlaşmayla kurulmuş olan Bâle-Mulhouse Havaalanı devletlerarası bir andlaşmayla kurulmuş olmasına rağmen uluslararası hukuk şahsiyetine sahip değildir. Zira Havaalanı'nın kurucu belgesinde Fransız hukukuna tâbi olduğu yazmaktadır (bkz. Seidl-Hohenveldern, 1987, 115).

Kaynakça/References

- Amerasinghe, C. F. (2005). *Principles of the institutional law of international organizations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Archer, C. (2005). *International organizations*. London ve New York: Routledge.
- "Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece v. Turkey)" (1978). *International Court of Justice*.
- "Antigua and Barbuda Minister signs debt-rescheduling agreement with INTERPOL" (2007, 7 Eylül). *The SOP*. Erişim adresi: <http://thesop.org/story/law/2007/09/07/antigua-and-barbuda-minister-signs-debt-rescheduling-agreement-with-interpol.php>.
- "Armed Activities on the Territory of the Congo (New Application: 2002) (Democratic Republic of the Congo v. Rwanda)" (2006). *International Court of Justice*.
- "Article 102". *Repertory of Practice of United Nations Organs, Supplement No. 5 (1970-1978), Vol. V*.
- Bowett, D. W. (1982). *The Law of International Institutions*. Londra: Stevens and Sons.
- "Case Concerning Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain" (1994). *International Court of Justice*.
- Claude, I. L., Jr. (1961). *Swords into Plowshares: The Problems and Progress of International Organization*. New York: Random House.
- "Cooperation Agreements". *INTERPOL*. Erişim adresi: <https://www.interpol.int/Who-we-are/Legal-framework/Cooperation-agreements>.
- Çağırın, M. E. (2016). *Uluslararası örgütler*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Deflem, M. (2000). Bureaucratization and social control: Historical foundations of international police cooperation. *Law & Society Review*, 34(3), 739-778.
- Deflem, M. (2002). *Policing world society: Historical foundations of international police cooperation*. Oxford: Oxford University Press.
- Deflem, M. (2005). International Police Cooperation, History of.. In R. A. Wright, J. M. Miller (Eds.) *Encyclopedia of Criminology*, C. 1 (ss.795-798). Londra: Routledge.
- "Draft Articles on the Law of Treaties with Commentaries" (1966). *Yearbook of the International Law Commission, Vol. II*, United Nations.
- Fitzmaurice, M. (1998). "Expression of Consent to be Bound by a Treaty as Developed in Certain Environmental Treaties". In J. Klabbers, R. Lefeber (Eds.), *Essays on the Law of Treaties: A Collection of Essays in Honour of Bert Vierdag* (ss. 59-80). The Hague: Martinus Nijhoff Publishers.
- Fooner, M. (1989). *INTERPOL: Issues in world crime and international criminal justice*. New York: Springer.
- Gallas, A. (1983). "INTERPOL". In R. Bernhardt (Ed.) *Encyclopedia of Public International Law*, C. 5 (ss. 187-188) Amsterdam: North Holland.
- Gless, S. (2007). "Interpol". In *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, Erişim adresi: <http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e516>.
- Hudson, M. O. (1934). *International Legislation: A Collection of the Texts of Multipartite International Instruments of General Interest*. C. 6, Washington: Carnegie Endowment for International Peace.
- INTERPOL Genel Kurulu Uygulama Usulleri*.
INTERPOL Genel Yönetmeliği.
- INTERPOL'ün Fransa'daki Karargahına Dair Andlaşma* (1982, 3 Kasım). Erişim adresi: <https://www.interpol.int/content/download/6815/file/Agreement%20between%20ICPO-INTERPOL%20and%20France.pdf>.
- "Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt" (1980). Advisory Opinion, *International Court of Justice*, Separate Opinion of Judge Ruda.
- Jennings, R., & A. Watts (1992). *Oppenheim's international law*. C. 1, Essex: Longman.
- Jensen, R. B. (1981). The international anti-anarchist conference of 1898 and the origins of Interpol. *Journal of Contemporary History*, 16(2), 323-347
- Kelsen, H. (1966). *Principles of international law*. New York: Holt, Rinehard and Winston, Inc.,
- Klabbers, J. (1998). *The concept of treaty in international law*. The Hague: Kluwer Law International.
- Klabbers, J. (2002). *An introduction to international institutional law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kolb, R. (2016). *The law of treaties: An introduction*. Northampton, MA: Edward Elgar Publishing.
- Kolb, R. (2016). *Theory of international law*. Oxford: Hart Publishing.
- König, D. (2013). "Tacit Consent/Opting Out Procedure". In *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, Erişim adresi: <http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1478>.
- "Law of Treaties" (1956). Document A/CN.4/101, Report by G. G. Fitzmaurice, Special Rapporteur, *Yearbook of the International Law Commission, Vol. II*. United Nations.
- "Legal Status of Eastern Greenland" (1933). *Permanent Court of International Justice, Series A/B No. 53*. Dissenting Opinion of M. Anzilotti.
- "Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict" (1996, 8 Temmuz). Advisory Opinion, *International Court of Justice*.
- Liang, H. H. (1992). *The rise of modern police and the European state system from metternich to the Second World War*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Marabuto, P. (1951, 1 Ocak). "The International Criminal Police". *United Nations Office on Drugs and Crime*, Erişim adresi: http://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/bulletin/bulletin_1951-01-01_3_page003.html.
- Martha, R. S. J. (2010). *The Legal Foundations of INTERPOL*. Oxford: Hart Publishing.
- "Membership". *International Labour Organization Administrative Tribunal*, Erişim adresi: <https://www.ilo.org/tribunal/membership/lang--en/index.htm>.
- McNair, A. D. (1961). *The law of treaties*. Oxford: Clarendon Press.
- Pazarci, H. (2017). *Uluslararası hukuk*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- "Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations" (1949, 11 Nisan). Advisory Opinion, *International Court of Justice*.
- "Responsibility of International Organizations" (2003). *Yearbook of the International Law Commission, Vol. II*, United Nations.
- Reuter, P. (1989). *Introduction to the Law of Treaties*. (çev. J. Mico ve P. Haggemacher), Londra: Pinter Publishers.
- Sands, P. ve P. Klein (2009). *Bowett's Law of International Institutions*. Londra: Sweet & Maxwell.
- Schermers, H. G. (1983). "International Organizations, Membership". In R. Bernhardt (Ed.) *Encyclopedia of Public International Law*, C. 5 (ss. 147-151). Amsterdam: North Holland.
- Schermers, H. G. (1991). "The International Organizations". In M. Bedjaoui (Ed.) *International Law: Achievements and Prospects* (ss. 67-100). Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers.
- Schermers, H. G., & N. M. Blokker (2011). *International institutional law*. Leiden ve Boston: Martinus Nijhoff Publishers.
- Seidl-Hohenveldern, I. (1987). *Corporations in and under International Law*. Cambridge: Grotius Publications Ltd.
- Seyersted, F. (1964). *Objective International Personality of Intergovernmental Organizations: Do Their Capacities Really Depend Upon the Conventions Establishing Them?*. Nordisk Tidsskrift for International Ret Og Jus Gentium 34. Kopenhagen: Nyt Nordish Forl.
- Seyersted, F. (2008). *Common Law of International Organizations*. Leiden ve Boston: Martinus Nijhoff Publishers.
- Shaw, M. N. (2003). *International Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sheptycki, J. (2004). The Accountability of transnational policing institutions: The strange case of Interpol. *Canadian Journal of Law and Society*, 19(1), 107-134.
- "The responsibility of international organizations (A/CN.4/529, sect. E, A/CN.4/532, A/CN.4/L.632)" (2003). Report of the Working Group, *Yearbook of the International Law Commission, Vol. I*, United Nations.
- Tunkin, G. I. (1966). The legal nature of the United Nations. In *Collected Courses of the Hague Academy of International Law*, C. 119 (ss. 1-68). The Hague Academy of International Law.
- Türk Hukuk Lügatı* (1991). Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- UAD Statüsü*.
- UHK Statüsü*.
- UN ECOSOC Resolution E/RES/1968/1296 (1968, 23 Mayıs). *Arrangements for Consultation with Non-Governmental Organizations*.
- UN ECOSOC Resolution 1971/1579(L) (1971, 20 Mayıs). *Special Arrangement for Co-operation Between the United Nations and the International Criminal Police Organization (INTERPOL)*.
- UN ECOSOC Resolution 1996/31 (1996, 25 Temmuz). *Consultative Relationship between the United Nations and Non-Governmental Organizations*, UN General Assembly Resolution A/RES/51/1 (1996, 22 Ekim). *United Nations Juridical Yearbook* (1982). United Nations.
- "United States v. Gonzalez" (1986). *American Journal of International Law*, 80(3), 653-656.
- Yemin, Edward (1969). *Legislative Powers in the United Nations and Specialized Agencies*. Leiden: A. W. Sijthoff.
- "12 wishes: then and now". *INTERPOL*, Erişim adresi: <https://www.interpol.int/Who-we-are/Our-history/12-wishes-then-and-now>.
- 1956 INTERPOL Anayasası*.
- 1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*.
- 1986 Viyana Devletler ve Uluslararası Örgütler veya Uluslararası Örgütler Arasında Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi*.
- "24. Session" (1955). *ICPC General Assembly*.
- "26. Session" (1957). *INTERPOL General Assembly*